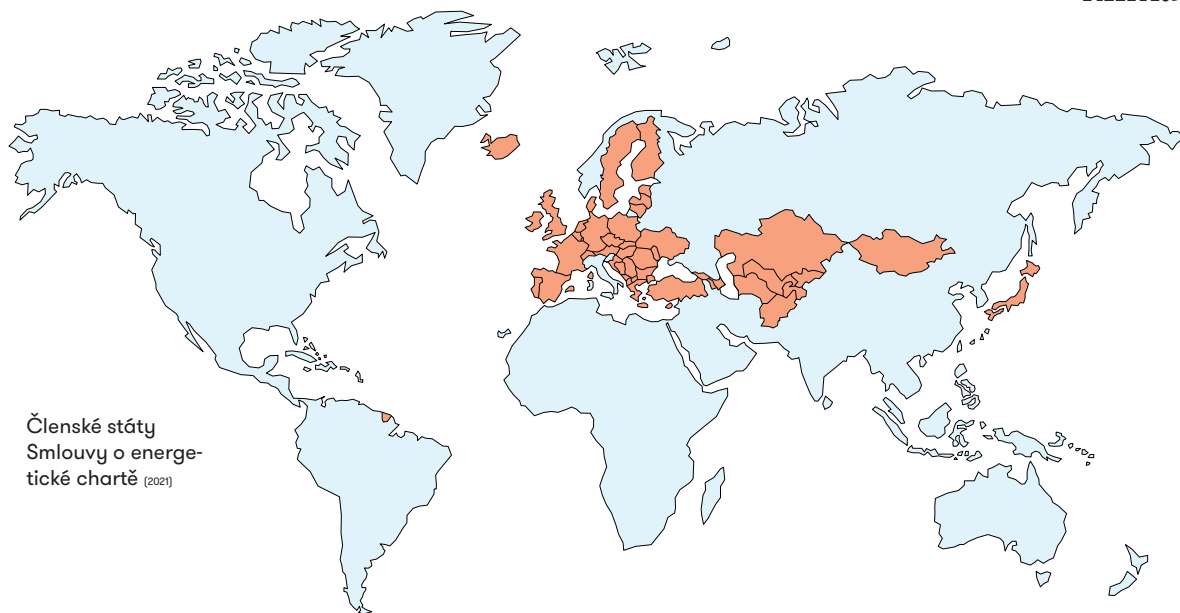

AMO.CZ

Energetická charta:

koule na noze evropských
klimatických ambicí

Členské státy
Smlouvy o ener-
getické chartě (2021)

Mechanismus řešení sporů mezi investory a státy (ISDS)

- Energetická charta využívá mezinárodních arbitrážních mechanismů pro řešení investičních sporů, které nepřipouští odvolání
- Žalobci se mohou domáhat nejen náhrady vynaložených nákladů, ale také kompenzace očekávaných budoucích zisků
- Důsledkem je 135 dosud řešených mezinárodních investičních sporů, často o rekordní výše odškodného (nechvalně proslulým případem je Yukos v Rusku, kde se hrálo až o 100 mld USD)
- Podle tzv. klauzule zapadajícího slunce navíc mohou investoři vznášet nároky i vůči státu, který smlouvu vypověděl, a to až po dobu 20 let

O co se jedná?

- Mnohostranná právně závazná mezinárodní smlouva uzavřená roku 1994
- Jejím smyslem je podpora a ochrana zahraničních investic v energetice
- Plní členové (53) jsou převážně evropské a asijské země, a to včetně EU jako organizace
- Odráží realitu počátku 90. let s důrazem na dovoz plynu a ropy z postsovětského prostoru do Evropy
- Dnes znesnadňuje rychlý odklon od vysokemisních zdrojů energie v souladu s cíli ochrany klimatu
- Investoři včetně RWE či Vattenfallu hrozí členským státům EU nákladnými spory kvůli zmařeným investicím do fosilní energetiky, stejně jako do jaderných projektů a v menší míře i obnovitelných zdrojů energie
- Několik členských států EU varovalo, že pokud se Chartu nepodaří podstatně reformovat, budou následovat Rusko (2009) a Itálii (2016) a jednostranně ji vypoví

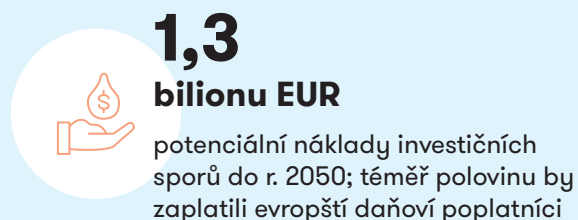
(Marná) snaha o „modernizaci“ Energetické charty

→ EU v roce 2019 zahájila snahu o modernizaci Charty. Navrhuje mimo jiné:

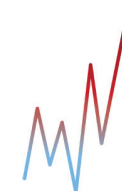
- Zakotvení odkazu na Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu a Pařížskou dohodu, stejně jako na Cíle udržitelného rozvoje OSN
- Postupné ukončení ochrany investic do fosilních zdrojů energie, s výjimkou dočasné ochrany investic do fosilního plynu a dlouhodobé ochrany investic do vodíku a dalších „nízkoemisních“ plynů
- Výslovné uvedení práva státu regulovat svoji energetickou politiku při sledování legitimních cílů jako je udržitelný rozvoj, ochrana životního prostředí, veřejné zdraví, práva pracovníků nebo ochrana spotřebitele
- Nahrazení arbitrážního mechanismu multilaterálním investičním soudem, s tím, že dosavadní praxe se dostala do rozporu s právem EU (případ SDEU Achmea z r. 2018)

→ Reforma je však nepravděpodobná, protože:

- Jakákoli změna Charty musí být schválena jednohlasně všemi smluvními stranami
- Ne všechny smluvní strany Charty sdílí s EU míru klimatických ambicí
- Japonsko a Kazachstán blokují nahrazení arbitrážního mechanismu multilaterálním investičním soudem, stejně jako další podstatné změny smlouvy
- Během dosud proběhlých čtyř kol jednání (březen 2021) nebylo dosaženo téměř žádného pokroku

- 117 členek a členů Evropského parlamentu volá v otevřeném dopise z konce roku 2020 po opuštění ECT celou EU
- Francie, Španělsko a Lucembursko se již připojily k výzvám k odstoupení, pokud se nepodaří Chartu reformovat v souladu s cíli Pařížské dohody
- V případě ukončení členství celou Evropskou unií by mělo dojít ke vzájemnému vyloučení aplikace klauzule zapadajícího slunce mezi členskými státy
- V čerstvém případě République de Moldavie před SDEU navrhuje generální advokát potvrdit a rozšířit závěry případu Achmea co do vyloučení systému investičních arbitráží v EU
- Česká diplomacie své stanovisko zatím veřejně nekomunikovala

Materiál zpracoval Tomáš Jungwirth v rámci projektu Změna klimatických politik. Konzultoval Jan Svoboda. Grafická úprava Jaroslav Kopřiva.